

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פלמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובביתך בדרך.

מנחות ט היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון
לקחת מדף הגמרא אל משעולי החיים

ונעימות, בלא שום פרץ וצווחה, צרה ויגון.

לא פלא, שחשקו בני ישראל בתורה מאד, וקראו 'נעשה ונשמע'.

אבל, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שבעוונותינו הרבים עתידים ישראל להיות בכמה גלויות קשות ומרות, בחורבנות ושמדות, אינקביזיציות, מסעות-צלב, פרעות ישמעאלים, ועוד ועוד, ויסבלו מאד משנאת העמים לדתם ותורתם.

לכן, הראה להם הקב"ה במתן תורה מה שיקרה להם ולבניהם אחריהם בחורבנות ובגלויות, ולכן כתב 'ויהי' ביום השלישי, אין 'ויהי' אלא לשון צרה, ויהיה קולות וברקים וענן כבד, והר סיני עשן כעשן הכבשן.. רמז להם על שריפת המקדשות, שריפת התורה, שריפת התלמוד, שריפת חכמי ישראל, אש האינקביזיציה, אש מכונות ההריגה היורות אל מליוני יהודים, עשן הכבשנים המיתמר מעל מחנות ההשמדה באירופה.. ולכן כתוב 'וכל העם 'רואים' את הקולות ואת הלפידים, כלומר הם 'הבינו' את משמעות הקולות והלפידים (כמו 'רואה' אני את דברי אדמון. כתובות דף קח), וירא העם 'וינועו' ויעמדו מרחוק.. כי חששו לקבל את התורה בצורה איומה כזאת..

אבל אז "כפה עליהם הקב"ה את ההר" והם נוכחו לראות שכאשר עמדו בתחתית ההר והיה ההר כגיגית עליהם, נמלטו בזה מן הקולות והלפידים שמסביב להר, נמצא א"כ שדוקא כפיית ההר היא היא שהגנה עליהם מהרעשים והצרות שמסביב.

נרמז להם בזה, שגם בתוך הלפידים ועשן הכבשנים, השריפות והקולות, תמיד יוכלו להכנס בתחתית ההר, בתוככי דפי הגמרא, בעמקי הסוגיות, במרומי פסגות המחשבה, בין שבילי המקראות, ולהתנתק מכל הרעש האיום שמסביב..!

דומה שהגמרא שלנו היא דוגמא נוראה לזה, בתוך כל הקולות וברקים של חיצויות שורקים ואבני בליסטראות מתנפצים ומנפצים, ממשיכים הכהנים בשלהם, לעבוד את עבודת המקדש, מנותקים מכל הרעש האיום מסביב.

משה רבינו אומר על זה (עם לשון רש"י): אף חובב עמים (אף בשעת חיבתם של אומות העולם שהראית להם פנים שוחקות ומסרת את ישראל בידם) כל קדושו בידך (כל צדיקיהם וטוביהם דבוק בך ולא משו מאחריך ואתה שומרם) והם תוכו לרגלך (והם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך) ישא מדברתיך (מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה, ואלה

הערצה | גבורתם של הכהנים

הדף שלנו פותח בדיון מזעזע, הקיפו האוייבים את העזרה, משליכים לתוכה חיצים ואבני בליסטראות, והכהנים מבקשים להם מקום להמשיך ולאכול קדשי קדשים תחת ההתקפה הגדולה.

הימלטו נא! מצאו מחסה ומסתור! תיכף יפרוץ האוייב, יריק חרבו תורישמו ידו חלילה.

לא ולא, עבודת הקודש עלינו, אנו מבקשים לאכול קדשי הקדשים, האם אפשר להתיר לנו לעשות זאת בהיכל?...

מסביב יהום הסער, אך הם בשלהם.

מוסר | הם תוכו לרגליך

שמעתי מזקני רבי שמחה שלמה לזין צ"ל בשם ספר פרי לבנון דהנה, מסופר בתורה שהתורה נתנה בתוך אימה וחרדה, קולות וברקים וענן כבד, וקול שופר חזק מאד, ויחרד כל העם, ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאוד, וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק.

וכל מתבונן משתומם: היה ראוי לכאורה שבשעת מתן תורה, שדרכיה דרכי נועם, יהיה יום בהיר, בוקר לא עבות, שמיים כחולים, ציפורים מצייצים, זרימת מים רוגעת, בכל הסביבה ישרור שקט ושלווה, ויעמדו ישראל בשמחה ורוגע כדי שיוכלו להבין את התורה בפרטותיה ודקדוקיה.

למה היה מצב הפוך מזה, של חרדה וזיע, וכי במצב כזה אפשר להשיג ולהבין את דברי התורה?

אלא, כאשר הציע משה לישראל לקבל את התורה, היו סבורים שבתוך זמן קצר הם נכנסים לארץ ישראל ולשלמות האמיתית, לישיב איש תחת גפנו ותחת תאנתו והוגים בתורה במתיקות

העבודה, ולאחר מכן במחנות הפליטות ובכל גילגוליה שעברה מאז.

סבא רבי חיים יצחק הי"ד הגיע למעלה זו של 'צדיק אובד בצדק', בתוך כל המהומה הגדולה והשעה הטרופה והאיזומה בנסיעה מטלטלת ברכבת מוות - נתן זקנינו הקדוש הי"ד את דעתו על העתיד הרוחני של צאצאיו והדורות הבאים, במנוחת הדעת ידע לשקול ולומר את המילים הנוקבות והנכונות שהדהדו ונשמעו באוזני בתו במשך עשרות שנים!

[מנוחת הדעת זו, רכש סבא רבי חיים יצחק בשנות חייו. בספרו הקדוש ובחרת בחיים הוא מזהיר כמה וכמה פעמים מפני טירוף הדעת: "כלל גדול ועיקר שלא יהיה האדם בהול ונרדף, רק להיות תמיד במתינות ובישוב הדעת"]

סבא חיים יצחק הי"ד נשלח למחנה בוכנוולד וגם שם המשיך להרביץ תורה ואמונה, ולחזק את אחינו בני ישראל לקבל גזירת המקום באהבה ולקדש שמו ברצון ובכוונה טהורה.

כוח זה של לימוד תורה מתוך צער ויסורים, לא נולד אצלו ברגע אחד כמובן. קדמו לזה שנים רבות של עמל התורה מתוך הדחק, וכמו שתואר בהקדמתו למכלכל חיים:

"גם עלי השפל והנבזה עברו על ראשי הרבה צער ונסיונות וטלטולים וחולשת כח ונטרדתי הרבה טרדות ודאגות, וידוע מספרים הקדושים כי הדאגה משכח הלימוד, לכן התחלתי לרשום בכתב... השי"ת יודע כמה צער ויסורים עברו עלי בזמן כתיבת הספר..."

וראה גם בהסכמות הרבנים לספרו הנ"ל, כמה האריכו לתאר את דוחקו הגדול, והביאו ע"ז דברי הגמרא בסוטה על תלמיד חכם העוסק בתורה מתוך הדחק שזוכה לראות אפילו מה שמאחורי הפרגוד.

סבתא ע"ה סיפרה שהיו מתארים איך היה אביה הקדוש לומד תורה בבית ותוך כדי לימודו מנדנד את עריסתה של סבתא ע"ה.

כוח עצום זה שרכש סבא להגות בתורה מתוך דחק, עמד לו בשעה הנוראה, כאשר אפילו האיש הרך בך והענוג מאד, האשה הרכה והענוגה אשר לא ניסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, איבדו צורת צלם אנוש, רח"ל, באותה שעת ערבוב זכה סבא הי"ד להמשיך להתעסק בתורתו, באהבתה שגה תמיד, אפילו בשעה של 'נפשי בכפי תמיד'.

ורט | מדוע דוקא כשהקיפו הגויים את העזרה

והנה לשון רש"י כאן הוא "הקיפו עובדי כוכבים - למלחמה ואין כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות" וכעין זה כתב בזבחים סג"א "הקיפו עובדי כוכבים - למלחמה ויורים חיצים ואבני בליסטראות לתוך העזרה".

וצריך להבין, כיון שזורקים מרחוק חיצים ובליסטראות מדוע צריך לומר ש"הקיפו את העזרה" (ובזבחים הלשון "הקיפו את כל העזרה"), הרי אם הסכנה היא בגלל החיצים והאבנים זה יכול להיות אף אם האויב

דבריהם: תורה (אשר) צוה לנו משה מורשה (היא ל)קהילת יעקב (אחזנה ולא נעזבנה!).

אשרינו!

חיזוק | "יש צדיק אובד בצדקו"

כמה מנוחת הדעת צריך לזה, להמשיך בעבודת הקודש כאשר כל העזרה מפוצצת בחיצים וחניתות, אבני בליסטראות, הרס והרג.

חז"ל דיברו מזה בכמה מקומות על מעלת הצדיק אשר בעודו "אובד" עדיין ממשיך כסדר "בצדקו". אמרו במסכת שמחות פ"ד:

"מעשה ביוסף בן פיסקן [הכהן] שעלתה נומי [נמק] ברגלו ונכנס הרופא לחתכה, אמר לו כשתניח כחוט השערה [קודם שתחתך הרגל לגמרי] הודיעני, חתכה והניח בה כחוט השערה והודיעו, וקרא לנחוניא בנו ואמר לו, נחוניא בני, עד כאן היית חייב ליטפל בי, מכאן ואילך אי אתה חייב ליטפל בי, שאמרו חכמים 'אין אדם [כהן] מטמא על אבר מן החי אפילו מאביו'. וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו: על זה נאמר: 'נפשי בכפי תמיד - ותורתך לא שכחתי', ואומר: 'יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו'."

למדנו מכאן את ההתפעלות הגדולה של אדם אשר בזמן שהוא 'אובד', בתוך סכנת נפשות, הוא עדיין 'בצדקו', נותן דעתו על שמירת התורה ודקדוק ההלכה.

סיפור | "נפשי בכפי תמיד - ותורתך לא שכחתי"

לפני למעלה משבעים שנה (כ"ח אייר תש"ד), בקרון הרכבת השועטת מהונגריה אל מחנה ההשמדה אושוויץ, בין המוני יהודים מבוהלים וצפופים, רעבים וצמאים, מבולבלים ומיוגעים, כינסו זקני - הגאון הקדוש רבי חיים יצחק מאליק הי"ד ורעייתו מרת לאה הי"ד - את ילדיהם לפינת הקרון המיטלטל, והזהירו אותם להמשיך בדרך אבותיהם בשמירת התורה, ובמיוחד להיזהר בשמירת שבת וכשרות ולמסור נפש על קידוש ה' בעת הצורך. אמנם - הם הדגישו להם - שלצורך פיקוח נפש עליהם לאכול טריפות, ולא לסכן עצמם בשביל כך.

וכך אמר אז זקני הי"ד: "נראה שלא מוליכים אותנו למקום טוב, ואין אנו יודעים מי מבינינו ישאר בחיים, וצריך לקבל באהבה רצון ה'. מי שיישאר יזהר ללכת בדרכי אבותיו ולשמור - אחרי חלוף הסכנה - שבת וכשרות וכו' ומי שלא יזהר בזה שלא יזכר שמי עליו".

משפט קצר זה, חדר לעמקי לבה הטהור של בתו הנערה, זקנתנו מרת פראדל ע"ה, והיה לה למורה דרך בכל תקופת מחנה ההשמדה, ומחנות

עצמו ועדתו להלחם על הכהונה) מלמדת התורה שכאשר יבואו האוייבים להלחם ולבטל את עבודת הכהונה יכולים להיכנס אפילו לתוך ההיכל ממש כדי להמשיך להחזיק בזכות כהונתם כנגד כל הנלחמים ומערערים.

פליאה | מדוע לא נפסק להלכה שלא לאכול במקום רבו

צריך להבין מדוע "אין אדם אוכל במקום רבו" הרי לא מצאנו כלל זה בדיני כבוד רבו. ודוחק לומר שלאחר שהשמיענו הכתוב "בקדש הקדשים יאכלנו" ש"מ שאדם אוכל במקום רבו.

והיה מקום לומר שהכוונה שאין מעלה בכך שאדם אוכל במקום רבו יותר מאשר כשאוכל במקום אחר, וממילא אין סברא לומר שאם בחצר אוהל מועד יכול לאכול בוודאי גם בתוך ההיכל, דאין שום שייכות בין האכילה לדרגת הקדושה של המקום. ומה שהמקום הוא העיקר אינו סיבה שיהיה יותר ראוי בו לאכול הקדשים. משא"כ לגבי עבודה ש"אדם עובד במקום רבו" היינו שכלל שהעבודה היא יותר במקום רבו כבר יותר מכבד בזה את רבו, ולכן אם מועילה עבודת הקמיצה בעזרה בוודאי תועיל בהיכל.

אבל מה נעשה שרש"י פירש ש"אין דרך ארץ לאכול במקום רבו" ובזבחים כתב הטעם משום "דזילותא דרביה היא לעשות צרכי עבד לפניו". ואם כן, קשה מדוע לא נזכר דין זה בשום מקום בהלכות כבוד רבו שלא לאכול לפני רבו.

גם צריך ביאור כוונתו "לעשות צרכי עבד לפניו" הרי זוהי "אכילה משולחן גבוה" וקיום מצווה לשמיים, וביותר כתבו התוספות ביומא כהא שמוותר לאכול קדשים בישיבה בעזרה "דאף על גב דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד הני מילי לדברים דלאו צורך עבודה אבל אכילה צורך עבודה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים מישרא שרי".

הרי שאכילת הקרבנות היא "צורך עבודה" ומדוע כתב רש"י שזה נחשב "לעשות צרכי עבד לפני האדון".

ביאור | החסרון הוא מצד שהאכילה "למשחה"

ונראה דכוונת הגמרא ורש"י היא מצד צורת אכילת הקדשים שהיא בדרך של גדולה "למשחה" ואוכלים בטעם הערב להם, ויושבים בהסיבה (כמוש"כ בתורי"ד יומא שם ועוד ראשונים).

דבר זה אכן מצאנו שאסור להסב בפני רבו ואפילו ליל הסדר. והיינו משום שהוא דרך גדולה והתנשאות, ונחשב כפריקת עול בפני רבו.

מחוץ להר הבית ואפילו מחוץ לעיר כולה.

ובאמת בלשון רש"י כאן ושם משמע שלא גרס "את העזרה" אלא "הקיפו עכו"ם" ועל זה הוסיף "למלחמה", ואין הכוונה שמקיפים את העזרה דווקא אלא הקיפו את העיר ירושלים בשביל להלחם בה, כדרך הנלחמים בעיר מבוצרת שהם מקיפים אותה. כל גויים סבבוני.

אבל הגירסא שלפנינו צריכה עיון. ובאמת רש"י כאן קצת נשמר מזה וכתב שהם זורקים חניתות, והרי חנית היא חרב כבדה שאפשר להשליכה רק למרחק קצר, ולכן ממילא מוכרח שהאוייבים נמצאים על חומות העזרה, דבלא זה לא יוכלו להשליך חניתות לעזרה. אמנם הא גופא קשיא, מדוע לא יהיה אפשר לפרש שהם זורקים חצים ואבנים ממרחק גדול. אתמהא.

והנה הגר"ז אמר שאין היתר להיכנס להיכל בשביל לאכול שמה קדשי קדשים, שהרי זו ביאה ריקנית. אלא שמכיון שבלא"ה מותר להם להיכנס להיכל משום פקוח נפש, ממילא שוב יכולים לאכול שמה קדשי קדשים, אבל בלא טעם פקוח נפש אין היתר להיכנס להיכל בשביל לקיים אכילת קדשים.

לפי"ז מדוקדק היטב הטעם שהוסיפה הגמרא שהאוייבים הקיפו את העזרה, כי אילולי הוספה זאת היו יכולים הכהנים לצאת מן העזרה ולהימלט למצוא מחסה בלשכות ובאוצרות או בבתי העיר וכדומה, וממילא אין להם היתר להיכנס להיכל בשביל מצוות אכילת קדשי קדשים. אבל מאחר שאין להם דרך להימלט כי האוייבים מקיפים העזרה, ומאידך גיסא אינם יכולים לעמוד בעזרה מפני הבליסטראות, ומוכרחים הם להיכנס להיכל מפני פקו"נ, אז שפיר יכולים לאכול קדשי קדשים. ונפלא.

דקדוק | מדוע הזכיר רש"י שהפסוק נכתב בפרשת ויקח קורח

בקודש הקדשים כתב רש"י שזה כתוב בפרשת ויקח קרח. ויש לדקדק א' שאין דרכו של רש"י לציין פרשות הפסוקים שהגמרא דורשת אותם, ב' מדוע כתב רש"י "פרשת ויקח קרח" הא שם הפרשה הוא "קרח", כמו שהזכיר במקו"א "פרשת קרח".

ונראה, דהנה מתנות הכהונה הנזכרים בסוף פרשת קרח באו כתשובה לערעורו של קרח על הכהונה כמו שפירש רש"י בפרשת קרח (יה, ח): "ואני הנה נתתי לך - בשמחה. לשון שמחה הוא זה... משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין. בא אחד וערער על השדה. אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך, הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין, אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה, בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם, ולכך נסמכה פרשה זו לכאן..."

אם כן נמצא שפרשה זו באה כנגד המערערים והנלחמים לבטל את עבודת הכהונה, לכן דוקא בפרשה זו (העוסקת ב"ויקח קורח" את

מבואר כאן שה"שלם" אינו רק מי שכולל את כל החלקים אלא גם מי שכל החלקים מחוברים יחדיו. שני חצאי לחם אינו "לחם שלם". ממילא כאשר יש משנה שמביאה מחלוקת השיטות, אין כאן "משנה שלימה" אלא מחולקת, מה שאין כאן ב"סתם משנה" כל המשנה שלימה ומאוחדת.

והנה אנו מבקשים "וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם" ויש להתבונן שלא כתוב כאן "בכל לבבם" כלשון הכתוב, אלא "בלבב שלם", היינו שמלבד שכל חלקי הלב יעשו רצונו עוד יהיה כאן "לב שלם" שיהיו החלקים מאוחדים ומזווגים יחד לעשיית רצונו. וזהו כנגד "אגודה אחת" בין בני האדם, יהיה גם בתוך כל אדם ואדם (שהוא עולם קטן) "אגודה אחת" בין כל כוחות ליבו, עד שיהיה ליבו "שלם" ומאוחד.

וכן האכילה עצמה היא בסגנון הערב להם, צלויין או שלוקין או מבושלין, ומתובלים בתבלינים, ונאכלים בחרדל, וכו', וכל זה היא דרך גדולה והתנשאות לפנק עצמו לפי צרכי ליבו וחשקו. לכן כתב רש"י שאין זה דרך ארץ "לעשות צרכי עבד לפני האדון".

לשון הקודש | "שלימה" במובן של "אינה מחולקת"

בגמרא שלנו אמר רבי יוחנן "אנא אמינא לך משנה שלימה ואמרת לי את רבי אליעזר" ופירש רש"י "משנה שלימה - סתם משנה".

לא סיימתי איתכם... | מה בשיעור המוקלט של "היא שיחתי" על הדף שלנו?

- דרכי הלימוד - איך מתייחסים ל"הוה אמינ'ס"
- מדוע אחשוורוש ערך את הסעודה בחצר ולא בתוך הארמון
- שתיקה בתרי - על כוח שתיקה החכמים
- מה השייכות בין אכילה לפני התפילה לגאווה
- מדוע אין מסיבין בשעת הברכה כדי להסמיכה לאכילה
- איך נרמז ב"הנותרת" שהמנחה לא אבדה
- מדוע הצפרדעים עודן נמצאות ביאור, ואיך זה קשור לאונקלוס הגר ולדף שלנו

ניתן להאזנה בקול הלשון!